

52^e Jaargang

Dinsdag 7 maart 2017

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie   Ambtelijke praktijk

Kerkelijk actueel

Voor de jeugd   Sprekend verleden

Het Lijdensevangelie van het Lam

Gij zult een volkomen lam hebben, een mannetje, een jaar oud... (Exodus 12: 5a)

Donkere achtergrond

De woorden boven deze meditatie staan tegen de donkere achtergrond van de laatste plaag in Egypte. Negen keer heeft de Heere gesproken: 'Laat Mijn volk trekken'. Maar tegen alle zichtbare en voelbare roepstemmen in hebben de farao en het volk van Egypte zich verhard. Ze hebben het volk niet laten trekken.

En nu is de maat vol gezondigd. De Heere zal komen met de laatste plaag. Hij zegt het in vers 12: 'Ik zal in deze nacht door Egypteland gaan en alle eerstgeborenen in Egypteland slaan...'.
 Alle eerstgeborenen in Egypteland... Dat zijn dus ook de eerstgeborenen van Israël! Want de Israëlieten woonden ook in Egypteland. En Israël is in zichzelf niet beter dan Egypte. De Israëlieten hebben ook gezondigd. Ze hebben God ook getart, Zijn eer geroofd en Zijn deugden geschonden. Ze zijn evenals de Egyptenaren kinderen van Adam, die in zichzelf nooit kunnen bestaan voor de heilige God. Ze zullen ook naar recht moeten sterven.

Als de eerstgeborenen van Israël straks toch mogen blijven leven, en Egypteland uittrekken, is dat niet omdat God afstand doet van Zijn recht. De enige reden dat Israël toch aan het oordeel ontkomt, is omdat God komt met het wonder van de plaatsvervangende. Hij gaat Zelf een lam aanwijzen dat moet sterven in de plaats van de eerstgeborene. Naar Zijn recht!

Drie eisen

Wat voor lam dat moet zijn, lezen we in onze tekst. Drie vereisten worden genoemd.

[1] Om te beginnen moet het lam 'volkomen' zijn. Letterlijk staat er in het Hebreeuws: volmaakt. Het dier mag niet ziek zijn, geen wond hebben. Het mag niet blind zijn of kreupel. De verhoudingen moeten goed zijn. Een 'volkomen' lam.

[2] In de tweede plaats moet het lam 'een mannetje' zijn. Al in de tijd van het Oude Testament was het mannetjesdier het kostbaarste dier. Het was een hogere prijs waard dan een vrouwtjesdier. En daarnaast was het ook zo, dat dit lam straks moest gaan sterven in plaats van de eerstgeboren zoon. Ook daarom moest het een mannetje zijn.

[3] Tenslotte moet het lam 'een jaar oud' zijn. Dat wil zeggen: in de volle, ongebroken kracht van het leven. Want als een lam een jaar oud was, dan was het volwassen.

Dát zijn de drie eisen die God Zelf stelt aan het lam. Alleen áchter het bloed van een volkomen, mannelijk, eenjarig Lam zal er ontkoming zijn aan het oordeel.

Christus

Vormt het paaslam zoals het in ons tekstvers getekend wordt, niet een duidelijke heenwijzing naar de Heere Jezus Christus?

[a] Christus zal om te beginnen een volkomen Lam zijn. Hij zal geen enkel gebrek hebben. Geen enkele zonde. Hij zal kunnen vragen: 'Wie overtuigt Mij van zonde?'

Als God vanuit de hemel neerziet op Zijn Zoon, ziet Hij een volkomen Lam. Een 'onbestraffelijk en onbevlekt Lam' (1 Petrus). Een Lam zonder enige zonde. Een Lam dat Zijn wet volkomen gehouden heeft. Dit offer kan Gods heilig oog behagen!

[b] Christus zal in de tweede plaats ook het kostbare Lam zijn. Zoals het mannetjesdier het kostbaarste dier was van de kudde, is Christus in nog veel diepere zin het kostbare Lam. Want Hij is Gods geliefde Zoon. En die Zoon heeft God nu niet gespaard, maar al in stille vrede raad aangegeven als het Lam Gods. Wat spreekt daarin de liefde van God voor verloren zondaren!

Kostbaar wordt dit Lam echter ook voor Zijn Kerk. Tegen de achtergrond van hun schuld, hun rechteloosheid, hun doemwaardigheid. Maar niet minder tegen de achtergrond van Gods dienenswaardigheid. 'U dan die gelooft, is Hij dierbaar', schrijft Petrus. Mag het ook u gelden?

[c] Christus is in de derde plaats het Lam, Dat zal sterven in de kracht van Zijn leven. Op drieëndertigjarige leeftijd. O zeker, Zijn kracht is gebroken in een weg van lijden. Maar vergeten we niet: dat heeft Hij vrijwillig ondergaan. Als Hij sterft, legt Hij machtig en gewillig Zelf Zijn leven af.

Voor u?

Wie is dit Lam voor ú? Van nature verachten wij Hem (Jesaja 53: 2-4). Omdat we ons thuis weten in het donkere Egypte van de zonde. Wat is het nodig dat we ons Egyptisch zondebestaan en onze afkomst uit Egypte persoonlijk ontdekt krijgen. Dan zullen we, net als Israël, gaan roepen vanuit de ellende (Exodus 2: 23). Wat een wonder als zulke roepers een weg van ontkoming wordt aangewezen bij God vandaan, in het Lam. Maar tegelijk: we zullen ons dan ook geen rust mogen gunnen voordat we persoonlijk mogen wéten, te schuilen achter het bloed van dit Lam!

A.J.T. Ruis

Mee-eters

Wat is het geheim dat deze wereld nog bestaat? Op welke kurk drijft deze wereld? Zijn dat de Verenigde Staten van Amerika? Of de Verenigde Naties? Of is het de EU? Hoe komt het dat de wereld nog niet ten onder is gegaan? Er zijn vreselijke wereldoorlogen geweest. Er waren dreigingen van kernoorlogen, vooral in de jaren '60. Er zijn gigantische natuurrampen geweest. Het gat in de ozon-laag werd als een grote dreiging gezien. Het gaat vandaag de dag over klimaatopwarming, met mogelijk desastreuze gevolgen voor de waterstand wereldwijd. Er is sprake van een plastic soep in de oceanen, die het leven bedreigt. Deze en andere dingen leiden tot veel spanningen op het politieke toneel. En wie zorgt er nu voor dat het straks niet allemaal ont-ploft? En dat deze wereld niet door een ramp of oorlog zal worden vernietigd? We kunnen het leren uit de Jozef-ge-schiedenis.

Daar gaan die broers. Temidden van al die anderen die op weg zijn naar Egypte. Uiterlijk was er geen verschil. Allemaal waren ze in dezelfde nood. Allemaal waren ze op weg om koren te kopen. En ze kregen ook allemaal koren van de onderkoning van Egypte, zo lezen we in vers 6: *Jozef nu was regent over dat land; hij verkocht aan al het volk des lands.*

Maar, om wie gaat het nu eigenlijk in de Jozef-geschiedenis? Beter gezegd, in de Bijbelse geschiedenis? Gaat het er primair om dat de Heere de mensen in hun moeiten en verdriet wil helpen? Is het Zijn grootste doel om mensen voor een hongersnood te bewaren, of voor een wereldoorlog? Natuurlijk bekommert de Heere Zich ook om de ellende en de pijn van mensen. Hij aanschouwt de moeite en het verdriet opdat we het in Zijn hand geven (Psalm 10).

Maar toch is dat niet de hoofdinhoud van de Bijbel. De kern van de Bijbelse boodschap is de openbaring van Jezus Christus. Hij moest naar deze wereld komen om te zoeken en zalig te maken wat verloren was. En de Heere

had beloofd dat de Christus uit het volk van Israël geboren zou worden. Dat volk moest dus in leven worden gehouden. want als de Israëlieten zouden uitsterven, zou de grote Zoon van Israël niet geboren kunnen worden.

En nu was het volk van Israël in groot gevaar. De honger was zwaar in het land van Kanaän. Israël dreigde om te komen.

En omdat God dat voorzien had, heeft Hij 21 jaar eerder al gezorgd voor iemand die gebruikt zou worden om het volk van de hongersnood te redden. Jozef was naar Egypte gebracht om nu de behouder van Israël te kunnen zijn. Ja, ook van Egypte en ook van andere volken, maar vooral om behouder van Israël te zijn. Dat wist hij aanvankelijk niet, dat zag hij later pas, zoals we lezen in Genesis 50:20 *Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht; opdat Hij deed, gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden.*

Maar het is duidelijk dat het de Heere niet allereerst gaat om het redden van Egypte en van Midian en van Syrië. Maar het gaat Hem om het redden van Israël.

En die ander volken dan? Nou die mochten mee-eten van het koren dat primair voor Israël bestemd was. De kinderen van Israël waren de kurken waar de toenmalige wereld op dreef. Je zou ook kunnen zeggen: Israël mocht eten ontvangen uit Gods rechterhand en de andere volken uit Gods linkerhand.

En zo is het nog. Het volk van God mag veracht zijn in deze wereld. Het geloof mag door de wereld bespot en vervolgd worden. Maar de wereld is er blind voor dat Gods plan met dit volk en de komst van Zijn Koninkrijk het geheim is voor het bestaan van de wereld. Het bestaan van de wereld hangt niet af van de Amerikanen en niet van de Russen of de Europeanen. Dat zijn alleen maar mee-eters van de genade die God uiteindelijk alleen voor Zijn volk heeft bereid. Zij mogen eten, maar uit Gods linkerhand. Het brengt hen uiteindelijk niet de zaligheid.

De vraag voor jou en mij is: op wat voor manier delen wij in de genade van God? Uit welke hand van God krijgen wij onze zegeningen? Zijn we net als de Egyptenaren mee-eters van het voedsel van Israël? Bestaan wij alleen omdat God nog steeds bezig is om Zijn volk zalig te maken? Of mogen wij door genade zelf al tot Gods volk behoren?

M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

Genesis 42:5
 Alzo kwamen Israëls zonen om te kopen onder degenen, die daar kwamen.

De opstellers van de Catechismus waren gravers in de goudmijn van Gods Woord. Geleerd uit het Woord, verlicht en geleid door de Heilige Geest, was het een lust door te geven wat ze mochten opgraven uit het Woord. De apostolische geloofsbelijdenis had hen ook gegrepen. Het was een vertolking van wat zij kenden en waardoor en waarmee zij leefden.

Het houdt bijzonder ambtsdragers veel voor. Het is zeer belangrijk, zelfs noodzakelijk dat het verleden vandaag voor ons spreekt en leeft. Er zijn andere gedachten. Het is een vraag of het aantoonbaar is uit de Schrift. Waarom behoort het Oude Testament tot het Woord van God? Alleen maar voor ons om te weten wat nog vervuld moet worden? Na het belijden en de verklaring van de namen Jezus en Christus (zondag 11 en 12), wordt naar de apostolische geloofsbelijdenis in zondag 13 toegevoegd en verklaard het geloof in Jezus Christus Gods eniggeboren Zoon. Welk een Naam. Bijbels. Zeker. Bij het noemen van de naam 'Gods eniggeboren Zoon' komt direct de welbekende en op jonge leeftijd geleerde tekst voor de aandacht. Alzo lief heeft God de wereld gehad dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft (Joh. 3:16). Christus is de eniggeboren Zoon van de Vader. Het woord 'enige' wijst ons er met nadruk op waarin Christus alleen staat. Christus heeft alleen de Goddelijke en de menselijke natuur. Jezus Christus is alleen de eeuwige Zoon van God en de natuurlijke Zoon van God. In de tijd heeft de Zoon ons vlees en bloed aangenomen. In heel de staat van Zijn vernedering heeft de Zoon als God en mens geleefd. Hij is gestorven, begraven, opgestaan en opgevaren. Naar de Schrift wordt in zondag 6 ingegaan op de vraag 'waarom moet Jezus Christus waarachtig, rechtvaardig en tegelijk waarachtig God zijn.' Voor ons een verborgenheid. Maar geopenbaard in het Woord en door de Geest wordt beleden wat in art. 10 van de

Het Apostolicum (23)

N.G.B. staat. Dewelke wij als de Almachtige aanroepen, aanbidden en dienen. Er kan zo aan voorbijgegaan worden dat het Goddelijk Zoonchap van Jezus Christus wordt ontkend. De verloochening is zelfs sterker dan voorheen. Het accent wordt gelegd op Jezus als mens. Horizontaal humanistisch wordt van Hem gesproken en geschreven. Wat is er een gewinning als het gaat over werkelijkheden, die in strijd zijn met of afwijken van Gods Woord. We gaan verder. Het is volledig naar de Schrift wat in vraag en antwoord 33 staat. De ware gelovigen zijn kinderen Gods. Teksten spreken duidelijk daarvan. Rom. 8:15-17. Gal. 4:6-7. Efeze 1:5-6. Nu staat er in vraag 33 dat wij ook Gods kinderen zijn. Die positiviteit wordt beleden en er wordt op aangedrongen. Verbonds-optimisme. Soortgelijk stond in een verslag van een afscheidsdienst. De tekst was Marcus 1:11. Het thema was: 'God is blij met je.' Er werd aan de gemeente meegegeven dat God in Zijn Zoon Jezus Christus ook tegen ons als gemeenteleden zegt dat Hij in ons vreugde vindt. Dit mogen we eerst onszelf eigen maken en deze liefde mogen we doorgeven in onze omgeving. Zeker, er is in mensen een welbehagen (Lucas 2:14). Dat is in de mensen die God naar Zijn welbehagen heeft verkoren (Ef. 1:5). Dat staat in de kantekening. Er wordt gezegd: dat is niet het einde van alle tegenspraak. Nu is dit zo. Gods Woord beslist. Gaat het over de kantekening dan dient duidelijk aangetoond te worden in welk opzicht de kantekening niet geheel of gedeeltelijk voldoet aan Gods Woord. Nu wordt er gewerkt met het doopsformulier. Daar staat immers geschreven dat de doop betuigt en verzegelt dat God de Vader met ons een eeuwig verbond der genade opricht en ons tot Zijn kinderen en erfgenamen aanneemt. Daar mogen we niet omheen. Maar het Woord spreekt van tweeërlei kinderen van het verbond. Kinderen van Abraham zijn kinderen van het verbond. Maar er is tweeërlei zaad van Abraham. Joh. 8:39. Met nadruk zegt Jezus: de kinderen van het Koninkrijk zullen buitengeworpen worden. De rijke man werd aangesproken als kind (Lucas 16:25). Laat er geen verbondoverschatting of het trekken van conclusies zijn alsook geen verbondsonderschatting, maar een staan

naar verbondsbeleving. Daar wijst het doopsformulier duidelijk op. Laten we het goed lezen. Het werk van de drie-enige God in de gedoopte leidt tot verbondsbeleving. Prof. V.d. Schuit schreef: de echte diepe verbondsreligie dat is religie in wederkerige verhouding, begint niet bij wat de bondeling doet voor God, ook niet wat die bondeling doet onder God, maar wat God in de bondeling doet. Het is niet: roeping, geloof, wedergeboorte, maar het is: roeping, wedergeboorte, geloof. Gods werk in ons is het grote begin. Zonder de wederbarende werkingen des Heiligen Geestes kunnen we de verbondsweldaden niet toe- eigenen en deelachtig worden. Bij de juiste voorstelling van het verbond en zijn beleving, zal dan ook de toegang tot het Heilig Avondmaal zowel worden beperkt als ook op goede gronden ontsloten. Nog een citaat: Het is noodzakelijk dat we in de bevindelijke weg leren dat we God kwijt zijn en van nature in een verbroken werkverbond liggen, dood door de zonden en misdaden en we alleen door een oprecht geloof Jezus Christus en al Zijn weldaden deelachtig worden. Het verbond ontsluit ons daartoe de volzalige weg. Twee citaten uit het getuigenis aan de kerken (1953) met het verzoek om het in de dienst op zondag te lezen. Het getuigenis ligt toch niet als een antiek stuk in het kerkelijk museum. Of men denkt en spreekt zelfs verder.

M.C. Tanis

Het gesprek tussen Christus en Nicodémus(3)

Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien. (Johannes 3: 3)

Zojuist is de deur voor Nicodémus opengegaan. Ook al is de duisternis gevallen over de stad Jeruzalem, en ook heerst er geestelijke duisternis in het hart van Nicodémus – tóch ontvangt Christus Nicodémus. Het is inderdaad waar, wat we op een andere plaats als een schamper woord uit de mond van Jezus' vijanden vernemen: *'Deze ontvangt de zondaren'*.

Gezag

Als Nicodémus het huis waar Christus verblijft, is binnengegaan, horen we hem zeggen: *'Rabbi, wij weten dat Gij zijt een Leraar van God gekomen; want niemand kan deze tekenen doen die Gij doet, zo God met hem niet is'*.

In die woorden klinken twee dingen door, zo stelden we de vorige keer vast. Enerzijds spreekt er een bepaalde belangstelling voor en waardering van de Heere Jezus uit. Nicodémus ziet deze Wonderdoener als een door God gezonden Profeet.

Anderzijds klinkt er een bepaalde miskenning in door. Want Christus is zoveel meer dan *'een Leraar van God gekomen'*. Hij is de hoogste Profeet en Leraar. En niet alleen dat; Hij is ook de enige Hogepriester en de eeuwige Koning.

Hoe reageert de Heere Jezus op de woorden van Nicodémus? Johannes 3: 3 zegt: *'Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien'*.

Drie dingen vallen op, als we luisteren naar die woorden. Allereerst: de nadrukkelijke en plechtige wijze waarop de Heere Jezus Zijn woorden inleidt. We horen Hem zeggen: *'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u...'*. Letterlijk staat er in het Grieks: *'Amen, amen, Ik zeg u'*.

De Heere Jezus wil daarmee twee dingen benadrukken. Dat wat Hij gaat zeggen, van het grootste belang is. Want Nicodé-

mus' eeuwige bestemming is ermee gemoeid. En dat wat Hij gaat zeggen, gesproken wordt met het hoogste gezag.

Leidende hand

Het tweede opvallende is, dat de Heere Jezus met Zijn woorden aan het gesprek met Nicodémus een radicale wending geeft. Hij neemt de leiding aan het gesprek als het ware over.

Zeker, Hij zal dit gesprek voeren met een hart dat brandt van liefde tot de eer van Zijn Vader en tot de zaligheid van verloren zondaren. Maar Hij zal dit gesprek evenzeer leiden met vaste hand.

Daar ligt een les in voor ambtsdragers. Wat is het nodig dat hun ambtswerk door deze beide zaken gestempeld wordt. Enerzijds: een hart dat brandt van liefde voor de eer van God en voor de zaligheid van zondaren. Maar anderzijds ook een vaste, leidinggevende hand!

Kind van Abraham

Het derde en belangrijkste is, dat de Heere Jezus in vers 3 radicaal een streep haalt door heel de godsdienst van Nicodémus.

Nicodémus had als farizeeër namelijk ook een bepaalde verwachting ten aanzien van het Koninkrijk van God. Dat Koninkrijk zou aanbreken aan het einde der tijden, zo geloofden de Farizeeërs. Dan zou de Messias komen en zou het Koninkrijk van God in heerlijkheid aanbreken. En wie zouden dan het Koninkrijk van God mogen binnengaan? Daarvoor moesten als het ware twee dingen op je paspoort staan. Om te beginnen moest je een kind van Abraham zijn, een verbondskind. En vervolgens moest je veel gehoorzaamheid aan de wet hebben betoond. Welnu, daar streefden de Farizeeërs naar. En zo verwachtten ze het Koninkrijk van God.

Actualiteit

Legt u het eens naast de actualiteit. Hoe-

veel mensen volgen vandaag de dag niet diezelfde gedachtengang? Als ik maar gedoopt ben... Als ik maar belijdenis gedaan heb... En als ik vervolgens maar wat stille tijd houd en me wat inzet voor de kerk of het evangelisatiewerk... Dan kan ik ook wel met verlangen uitzien naar de wederkomst... Maar de vraag of God ook begonnen is, wordt gemist... Of die vraag wordt snel afgestopt in de zin van: als jezelf begint, mag je daaruit concluderen dat God met je begonnen is...

Zou die gedachtengang niet aan te wijzen zijn in veel preken in de GKv, waarom wij altijd principieel bezwaar hebben aangetekend tegen samenwerking of samengaan met deze kerken? Zou die gedachtengang ook niet aan te wijzen zijn in preken binnen onze kerken? Zou deze gedachtengang ook niet zomaar onze jongerenorganisatie en onze gemeenten en onze preken kunnen binnendringen?

Wat de Heere Jezus nu tegen Nicodémus zegt, is: Nee, Nicodémus, op die gronden zult u het Koninkrijk van God niet eens kunnen zien. U zult het Koninkrijk van God alleen kunnen binnengaan, als u wederom geboren wordt. Er is in uw leven een wonder nodig! Het wonder van geestelijke levendmaking.

A.J.T. Ruis

VERKIEZINGEN

Van alle kanten worden deze met spanning tegemoet gezien. De politici gaan voorop. Het is hun zaak en het gaat om hun naam. Propaganda wordt driftig gemaakt, tot in de kringen van het NOS toe. Het is goed er enige aandacht aan te geven.

Abraham en Lot gingen uiteen, om economische redenen. Abraham liet Lot de keus. En Lot koos. Hij verkoos niet het Kanaän van Gods beloften, maar hij hield de vlakte van Sodom voor het Paradijs. Een grote vergissing! Om die keus gaat het nog steeds. Kiezen we voor de goden van deze wereld of gaat onze keus uit naar de God aller genade? Zoeken we hier het Paradijs of zoeken we het Boven?

Waar gaat onze stem heen? In het vorige nummer stond een advertentie van de SGP, wat mij te meer vrijmoedig maakt om deze partij onder uw aandacht te brengen. Onze stem gaat dus niet naar Wilders (bijvoorbeeld). Ik kan mij goed voorstellen dat er lezers zijn die dat overwegen. Er zijn elementen in zijn visie op de Islam, die ons aanspreken. We denken natuurlijk ook niet dat de migratiegolf door onze overheid op een goede manier wordt aangepakt. Er liggen raakvlakken. Maar er is te veel wat scheidt. Niet alleen het woordgebruik, ook de openheid naar de wetteloosheid van deze eeuw. Toch een aantekening: Hebt u ook gemerkt dat meerdere partijen veel van Wilders hebben overgenomen, zonder dat eerlijk te zeggen? Dat is hypocriet. Als ook door christenen en politici Pechtold gezien wordt als de nette man en de beschaafde vriend, schatten we de verhoudingen slecht in. Laatstgenoemde staat verder van ons verwijderd dan Wilders. Dat geldt van meerderen. Dus stemt dat tot nadenken.

En de CU?

Er zal bij de meesten van ons voorkeur zijn voor de SGP en dat is terecht. Niettemin heb ik de indruk dat de CU zich niet (verder) verwijderd van het Bijbels gedachtegoed. Deze partij staat heel dicht bij ons. Een stem op de CU is zeker geen verloren stem. CU en SGP schuiven dichter naar elkaar toe en dat is niet alleen te wijten aan de CU.

Het CDA staat veel verder weg. Toch hopen we op veel stemmen voor deze partij. Oude christelijke wortels doen zich toch soms nog gelden.

Vanouds zijn bij ons de lijntjes naar de SGP kort. Er is veel verbondenheid. Deze partij beschikt over drie bekwame vertegenwoordigers. Niet te vergelijken (wat sommigen wel willen doen) met namen als Kersten en Zandt. We hebben hen allen even hoog, maar de gerichtheid is veranderd. Noemen we iemand als Abma, dan is er weer een ander accent. Voor mijn gevoel hadden Abma en Holdijk meer in zich van een echt meedenken met de moeiten en zorgen van de overheid dan hun voorgangers.

Ik wil graag waardering vragen voor de inzet en de toewijding van de SGP-Kamerleden. Ik heb onlangs een poging gedaan om tijdens een hoorzitting over koopzondagen iets onder de aandacht van de Gemeenteraad in mijn woonplaats te brengen en ik heb gemerkt dat zoiets toch weer een

andere aanpak vraagt dan een preek in de gemeente. Het is een zegen dat de stem van Gods Woord nog klinkt in de Tweede Kamer. Het effect daarvan bereikt heel ons volk. De politiek staat in de schijnwerpers en dus komen deze woorden ook terecht bij de media en daardoor ook bij het volk. Gelukkig zijn er velen, ook onder het gewone volk, die een christelijke overtuiging uitdragen in de wereld. Dat gebeurt op fabrieken en in kantoren, in klassen en in straten. Maar tactisch spreken over God en Zijn Woord in regeringskringen vraagt meer wijsheid en inspanning. Het is van belang dat het gezegd wordt, maar ook hoe het gezegd wordt. Nu geldt dat natuurlijk ook van een preek; ook de gemeente is veel meer vatbaar geworden voor zaken als communicatie en verstaanbaarheid. In hogere kringen echter klemmt dat te meer: niet de stijl van de olifant in een porseleinkast, maar de voorzichtigheid van slangen en de oprechtheid van duiven. Vertegenwoordigers van de christelijke partijen staan midden in hun tijd. Zij schamen zich niet voor hun overtuiging. Zij behouden daarbij een zekere sympathie en een goede naam in de kringen die buiten zijn. Bouw daar echter niet op. Het kan zo maar omslaan. De Heere Jezus sprak in dit verband ook over schapen die Hij zendt in het midden der wolven (Matth. 10:16). Juist die sympathie en het behoud daarvan kan een valkuil zijn.

Dat laatste brengt mij tot een nadere overweging. Ik moet dan denken aan Paulus op de Areopagus. Een soortgelijk voorbeeld van de manier waarop een christen optreedt in de wereld. Hij valt dan niet zo maar plompverloren met het Woord in de situatie van Athene. Integendeel, hij zoekt aansluiting bij de leefwereld van de Atheners. Je zou bijna denken dat hij zijn God een plaats wil geven in de kring van de afgoden. Maar dat is schijn. Even later eist hij alle aandacht op voor de Heere. Hij heeft de wereld geschapen; in Hem leven wij. De afgoden zijn hout en steen, enkel ijdelheid. Nog sterker: Christus komt weer ten oordeel. En daarom moeten de Atheners zich bekeren. Paulus gaat hier verder dan wij vaak doen. Ook onder SGP'ers kunnen deze kleuren verbleken. Paulus brengt hier een vol Evangelie. Zulke woorden hoor je ook weer niet in Den Haag. Je hoort deze ook niet van elke kansel. Ik hoop dat politici steeds weer worden aangesproken door deze volle boodschap. Ik hoop dat ook voor mijzelf en voor alle dienaren des Woords en ook voor elke christen. Voorzichtigheid en oprechtheid! Of ook, zoals die bekende regels zeggen: Laat d'oprechtheid meer en meer, met de vroomheid mij behoeden. De slang en de duif, het schaap en de wolf. Die situatie vraagt niet alleen wijsheid en tact, maar ook bekering en geloof.

P. Roos

Want wat zou het de mens baten, zo hij de gehele wereld won, en zijner ziele schade leed? Markus 8:36

Smytegelt leefde van 1665-1739. Hij werd geboren te Goes op 20 augustus 1665. Hij zei van zichzelf: 'ik weet de tijd van mijn verandering ook niet; want het is al in mijn kindsheid geschied.' Hij studeerde in Utrecht. Twee jaar moest Smytegelt wachten op een beroep. Op 20 mei 1689 deed hij intrede te Borssele. Drie jaar later werd hij predikant in Goes. Op 16 januari 1695 werd hij predikant te Middelburg. Vanwege problemen met zijn gezondheid ging hij op 9 mei 1735 met emeritaat. Hij ontsliep op 6 mei 1739. In de preken komen we Smytegelt tegen als boetprofeet en bewogen zielenherder. Heel bekend is de prekenbundel 'Het gekrookte riet.'

Een gelovige wordt bij een koopman vergeleken. Gods kinderen kopen hun tijd uit. Zij willen de beste dingen hebben. Zij kopen zonder geld en zonder prijs. Zij kopen geen waardeloze zaken. Geen schepsel kan de hele wereld winnen en bezitten. In de wereld zijn dingen die vreugde geven, geld en aanzien. Maar dat alles is ingebeelde winst. De ziel lijdt schade als zij in dit leven geen genade kent. De ziel lijdt schade als zij op het doodsbed ligt. "Zie het eens voor u. Er is een vertoornd God. Er is een hart dat moe en mat is van al het woelen. Daar ziet ze een gapende hel, de mond van de afgrond, achter zich de vervlogen tijd. Rondom is de duivel als een briesende leeuw om haar te verslinden." Na de dag van de opstanding zullen ziel en lichaam beide eeuwig bij de duivel zijn, voor eeuwig verbannen van de hemel. "Eeuwig zullen zij de tongen kauwen, de handen wringen, de tanden knarsen. Kijk, dat is een ziel die schade lijdt." Ijs smelt bij het vuur. "Zo is ook de wereld. Zij schijnt mooi voor het oog, maar zij is niet goed en doet geen nut ten dage der verbolgenheid." Je kunt zomaar door het ijs zakken. Zo helpen geld en goed niet op het sterfbed. Je kunt er geen genade mee kopen. "Wat zal hem de wereld baten als hij in het oordeel zal staan voor de ogen van de Rechter der ganse aarde? Wat zal hij daar geven? Hier kan men nog soms vrijspraak krijgen voor veel geld. Men kan hier soms rechters omkopen. Maar dan kan hem geen hele wereld helpen, want God is geen Aannemer van geschenken." Wat baat het in deze wereld veel te bezitten en uw ziel te verliezen? De ziel is kostbaarder dan een hele wereld. Al zou iemand over de hele wereld regeren, het is niets als de ziel schade lijdt. Vergeleken met de ziel is de wereld ijdelheid. "De ziel is kostbaar, zij overtreft alles, zij is onverderfelijk, onsterfelijk. De wereld, integendeel, gaat voorbij (1 Joh. 2:17). Hij die de beste ondervinding daarvan had, ik bedoel Salomo, mocht erop zeggen: 'Ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid' (Pred. 1:2)." Geen enkele wrede heerser kan de

ziel doden. De duivel loert het meest op de ziel. Niemand zal verloren gaan omdat hij de wereld niet heeft. Maar als u schade lijdt aan uw ziel, dan zult u niet behouden worden. Wij worden allemaal geboren zonder genade. Wat is de liefde van de Heere Jezus dan groot dat hij Zijn Ziel heeft gesteld tot een schuldoffer om zielen te redden. Uit liefde heeft God de Vader Zijn eniggeboren Zoon gegeven. De liefde van Christus gaat alle verstand en kennis te boven. "Zondaar, wat is nu vermaak, goed, eer en aanzien, als u uw kostbare ziel verliest? Een mooie wereld is niet machtig om die te redden. Hoe dwaas bent u nu in uw keuze dat u uw geluk stelt in het bezit van de wereld." In de wereld moet je lang woelen en draven om eer en aanzien te krijgen. Hebt u er het genoegen in gevonden dat u erin dacht te vinden? Er zijn mensen die met hun ziel alleen maar denken aan kleding, eten en drinken. Sommigen verkopen hun ziel voor eer en voor vermaak. Laten we toch het meeste zorgen voor onze ziel. Als u genade hebt en al het andere mist, bent u toch gelukkig. Maar al zou u heel de wereld hebben en uw ziel verliezen, dan mist u alles. "Verliest u uw ziel, dan is dat een onherstelbaar verlies. Er is geen Zoon van God meer, werkingen van de Geest noch genademiddelen. U bent uw ziel voor eeuwig kwijt. Men sterft in de verwachting van elkaar weer te zien, maar u zult Gods aangezicht niet zien zoals Absalom na drie jaren zijn vader weer zag." Wie verloren gaat vermoordt zijn eigen ziel. Iemand vraagt: Hoe kan ik weten dat ik geen schade aan mijn ziel zal lijden? Is uw ziel u het meeste waard? Dan zult u trouw naar de kerk komen en de predikanten liefhebben. Dan is er liefde tot Gods Wet. U zult geen schade lijden wanneer u de Heere hartelijk wilt dienen. De Heere Jezus, de Koper van uw ziel, is u dierbaar. De Heilige Geest, de Bewerker van uw ziel, is u lief. "U zult geen schade lijden als u aan de Heere genoeg hebt." U zult tot in eeuwigheid geen schade lijden. Bij het sterven moet u alles hier achter laten. "Maar tot uw troost zeggen wij u dat dat kleine verlies u een grote winst zal zijn. Voor veraf zijn, zult u krijgen de nabijheid van God, voor worstelen winnen, voor strijd, de kroon. O kinderen van God, laten wij bedenken wat wij hier doen. Wij zijn hier slechts vreemdelingen. Ons verblijf hier is maar kort. U kunt zeggen: 'Want wij weten dat, zo ons aardse huis van deze tabernakel gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig, in de hemelen' (2 Kor. 5:1), welks Kunstenaar en Bouwmeester God Zelf is. Amen, ja amen."

A. van Heteren

Tot weerziens

Als we uiteen gaan zeggen we vaak: tot ziens. We hopen elkaar vroeg of laat opnieuw te ontmoeten. Dikwijls gaan we er gewoon vanuit dat we elkaar weer zullen ontmoeten. Des te schrijnender is het dan als dat niet gebeurt. Hoe velen zijn er al niet geweest die 's morgens gezond en wel de deur uit gingen, maar er nooit meer in kwamen? Maar mogen we nu ook bij het laatste afscheid, als we ons een dierbare zien ontvallen, zeggen: tot weerziens?

Ja zeker mag dat! Als we beiden hoop hebben op God en Zijn beloftewoord mogen we er gerust van uitgaan dat het afscheid tijdelijk zal wezen. Immers zal de Heere allen die in Christus ontslapen zijn wederbrengen met Hem, namelijk als de Heere Jezus zal verschijnen op de wolken, 1 Thess. 4:14. Al de Zijnen blijven de Zijnen, alle schapen van de kudde van de goede Herder. Dat betekent echter ook dat ze ook allen van en voor elkaar zijn. Ik ben niet meer alleen voor haar die mijn vrouw was en voor hen die mijn kinderen waren. Maar ik ben er voor de Heere en voor allen; de gemeenschap der heiligen in de hoogste en heerlijkste vorm. Ik geloof vast dat er herkenning zal zijn. Zoals de Heere de God van Abraham, Izak en Jakob is, zo is Hij het van al de Zijnen. Bij de gemeenschap der heiligen hoort ook dat we dus de Bijbelheiligen mogen ontmoeten. Zou dat niet groot zijn om met David en Petrus te mogen omgaan, om maar eens twee namen te noemen? Door het geloof voelde ik hier op aarde al zo dikwijls gemeenschap met hen, al heb ik ze nooit in levenden lijven ontmoet! Ik wist mij een met hen in hun worsteling, strijd, geloof, liefde en berouw over het kwaad.

Het is dus de geestelijke band die niet verbroken wordt. Mogen je vader en moeder beiden God vrezen dan is er sprake van een geestelijke band. En die geestelijke band zal niet worden verbroken, maar wel worden versterkt. Laat ik in dit verband mogen citeren wat ik hierover aantrof in "De beknopte gereformeerde dogmatiek" van de hand van J. van Genderen en W.H. Velema (u hebt dit boekwerk toch wel?) op blz. 793: "Niet zelden wordt de vraag gesteld of wij elkaar zullen weerzien en herkennen. We zijn met Schilder van mening, dat weerzien en herkennen niet de goede woorden zijn, omdat ze te veel aan de aardse verhoudingen doen denken. Het kennen wordt anders: rijker, dieper, zuiverder en intensiever dan elke kennis die op aarde bereikbaar is. Er zal een pneumatisch verkeer zijn, dat alles wat heden mogelijk is, ver te boven gaat. Ieder mens wordt er een leesbare brief van Christus voor de ander". Ja, dat zogenaamde pneumatische verkeer. Dat is de geestelijke omgang met elkaar, de omgang in en door

de Heilige Geest Die in ons woont. Gemeenschap met elkaar dus vanuit de gemeenschap met de Heere.

Ach, wat een tranen toch, als we hier op aarde onze dierbaren vaarwel kussen en het onherroepelijke afscheid daar is. Bah, die vreselijke zonde toch ook; wat een leed heeft die al niet teweeg gebracht! Maar de wetenschap dat er straks een weerzien zal zijn brengt in de aardse verhoudingen waarin wij dan nog tegenover elkaar staan een grote troost. "Tot weerziens lieve moeder" staat op het graf van mijn jong gestorven oma, die met Psalm 17 vers 8 heen mocht gaan: Maar blij vooruitzicht dat mij streelt. Ze was los gekomen van man en kinderen. Omdat de hemel trok en de Heere haar Deel was geworden. Nee, zij sprak op het laatst niet meer: tot weerziens. Maar haar bedroefde man wel. Zo werkt dat.

Maar ja. Nu moeten we er nog wel wat meer bij zeggen. Als er nu eens geen geestelijke band is? Als vader sterft en naar de hemel gaat, maar zijn kind sterft zonder God, wat dan? Dan zien ze elkaar nooit meer terug. O, welk een aangrijpende gedachte. De scheiding die hier al aanwezig was, wordt dan definitief. En als zowel man als vrouw vreemd waren van de vreze des Heeren? Zijn ze dan samen in de hel? Ik beef bij het neerschrijven van deze woorden. Ik denk dat we het zo moeten zeggen: de hel is het tegenovergestelde van de hemel. In de hemel volmaakte gemeenschap met de Heere en Zijn volk. In de hel de totale eenzaamheid. Eeuwige leegte. Geen hand die je vast grijpt. Geen schouder waartegen je uitsnikken kunt. Maar wel in het oord der duivelen. Kan het erger? O lieve lezer, ben je nog onbekeerd? Bekeer je dan heden tot God en gebruik het liefelijke heden der genade. God heeft geen lust in onze dood. U kent het evangelie toch wel? U weet toch van een Heiland Die gewillig de dood inging om zondaren te bevrijden? Zo gij Zijn stem dan heden hoort, gelooft Zijn heil- en troostrijk Woord. Verhardt u niet, maar laat u leiden.

K. Hoefnagel

Generale Synode 2016 (4)

Vanwege de tijd die nog nodig was om diverse zaken te kunnen afronden is de generale synode bijeen geweest op 14 februari. De assessor heeft gelezen 1 Korinthiërs 3 vers 10-23 en daarover ter opening gesproken. Het fundament van de Kerk is Christus en Zijn dienaar worden geroepen om te bouwen op dat Fundament. We hebben gewerkt en gebouwd in de afgelopen tijd, en ook deze zal dag zal er gewerkt moeten worden. Persoonlijk zal ieder synodelid zich moeten afvragen of er gebouwd wordt met goud, zilver, kostelijke stenen, hout, hooi en stoppelen. Eens komt de dag van verantwoording en de afrekening over het werk wat door iedereen is gedaan. Kan het werk in die dag bestaan of zal het verbrand worden? Kunnen we bestaan als de Heere ons ter verantwoording roept en de boeken opengaan? Wie zou het kunnen, niemand toch? Als we dat beseffen maakt het ons voorzichtig, en dat vraagt om gebed om te denken, te spreken en te besluiten zoals de Heere dat van ons vraagt. Er is door alle synodeleden met een zekere spanning toegeleefd naar deze dag. Voor mij zelf, en ik weet dat ook van meerderen met wie ik gesproken heb, was bijzonder het gebed in het hart of de Heere ons zou willen leiden en ons zou willen bewaren bij de eenvoud en de heiligheid van Zijn Woord. Dit met name vanwege de revisieverzoeken inzake homoseksualiteit en homoseksuele relaties, waarover al eerder gesproken is in comité vergadering. Er is doorgesproken over de omslag kerkelijke kassen, die we voortaan minimale bijdrage gaan noemen. Er lag een voorstel om de omslag te differentiëren, maar daar was helaas geen meerderheid voor. Het hield in dat belijdende leden tweemaal zoveel als doopleden zouden afdragen aan de kerkelijke kassen. Dit zou volgens mij een rechtvaardiger verdeling zijn en zou rekening houden met grotere gezinnen die het financieel toch moeilijker hebben dan kleine gezinnen of belijdende leden zonder kinderen of die geen inwonende kinderen meer hebben. Het blijft dus zoals het was, maar de minimale bijdrage is wel verhoogd.

Een hele lijst van voorstellen van deputaten kerkorde en kerkrecht wordt in stemming gebracht en deze zijn door de vergadering overgenomen en besloten. Ik noem voor mij enkele in het oog springende zaken. Er wordt een commissie ingesteld die onderzoek doet naar de Schriftuurlijke fundering van de kerkelijke ambten zoals die in de Gereformeerde traditie zijn vastgelegd. Hierbij zal gericht aandacht gegeven worden aan de vragen rond de kerkenraadsstructuur en de vragen rond de kerkrechtelijke status van de evangelist. Het is goed dat hier duidelijkheid in komt vanwege de verwarring die er is en de zaken zoals die in de praktijk al aan de orde zijn. Wat betreft de kerkelijke tucht en functioneren daarvan, wordt besloten het voorstel van deputaten te aanvaarden. Het houdt in dat wanneer de generale synode een zaak als zondig aanmerkt, plaatselijke kerkenraden gehouden zijn in een dergelijke zaak vermaan toe te passen, waarbij de uitvoering en de pastorale vormgeving geheel en al de verantwoordelijkheid blijft van de kerkenraad. Bijzonder met het oog op het nog te nemen besluit rond de revisieverzoeken zijn we dankbaar dat dit zo wordt besloten. Als laatste punt van deze dag is het meest beladen en belangrijke onderwerp aan de orde; de revisieverzoeken inzake het unanieme besluit van de generale synode van 2013 inzake homoseksualiteit en homoseksuele relaties. Bezwaarden voeren een andere uitleg en toepassing aan van Bijbelteksten die een grote rol spelen. Ook de overtuiging dat het gaat om 'liefde en trouw', al is dat dan in een homoseksuele relatie, wordt in de verzoeken naar voren gebracht. Een punt hierbij is ook dat bezwaarden aanvoeren dat een synode zich over dit onderwerp niet mag uitspreken omdat dit een zaak van de plaatselijke kerkenraad zou zijn en dit overgelaten zou moeten worden aan haar vrijheid. Nog een punt wat aan de orde kwam; is deze kerkelijke uitspraak uiteindelijk niet een leeruitspraak? Door de commissie die de revisieverzoeken heeft gewogen is ontzettend veel werk verzet, waarvoor

veel waardering is. Er ligt weer een heel dik rapport voor ons met alle afwegingen bij elk van de revisieverzoeken afzonderlijk. Ik geloof dat de commissie dichtbij het Woord is gebleven en ik ben verwonderd over de wijze waarop de inhoud van de verzoeken wordt weerlegd. Bovendien treft de pastorale toon mij; wel de zondaar met bewogenheid in het oog houden en pastoraal bearbeiten, maar niet de zonde goedkeuren. Het is de Bijbelse notie die we in Gods Woord op vele plaatsen tegen komen. Is het niet Christus Zelf Die Zijn Kerk hierin voorgaat? Na deze laatste bespreking wordt overgegaan tot stemming. Door de synode wordt besloten de revisieverzoeken af te wijzen en niet tot herziening van de kerkelijke uitspraak over te gaan. Er wordt een taakgroep ingesteld, die de inhoud van de revisieverzoeken en van het commissierapport gaat publiceren in een toegankelijke brochure. Deze taakgroep heeft ook de opdracht met de kerkenraden die om revisie verzochten in gesprek te gaan, om het besluit uit te leggen en om te zoeken naar gezamenlijkheid in het dragen ervan. De taakgroep zal ook het gesprek over homoseksualiteit op classicaal niveau kunnen stimuleren en begeleiden. In een apart besluit is er bij classes sterk op aangedrongen 'in vertrouwen, wijsheid en geduld met elkaar om te gaan, waar het erop aankomt de kerkelijke uitspraak in het plaatselijk pastorale beleid te verwerken en na te leven, met name wat betreft het kerkelijke vermaan'. De taakgroep zal, in samenwerking met deputaten eenheid, ook mogelijkheden onderzoeken tot meer gezamenlijke bezinning op homoseksualiteit met andere kerken van gereformeerd belijden. We zijn dankbaar met dit besluit, maar tegelijkertijd houden we onze zorgen over de praktijk in het kerkelijke leven. De Heere beware ons bij elkaar in gebondenheid en gehoorzaamheid aan Zijn Woord.

P. Nobel

P E R S BERICHT

PSALMZANGDAG IN BOVENKERK KAMPEN

Op D.V. zaterdag 18 maart 2017 wordt in de Bovenkerk te Kampen de landelijke Psalmzangdag weer gehouden. Tijdens deze Psalmzangdag worden er psalmen gezongen rond het thema 'de Reformatie' Ds. A. Schot, predikant van de Gereformeerde Gemeente te Nunspeet, zal de psalmen van toelichting voorzien. De samenzang wordt op het Hinsz-orgel begeleid door Marco den Toom. De psalmen worden niet-ritmisch gezongen, uit de berijming van 1773.

De Psalmzangdag is voor iedereen gratis toegankelijk. Wel wordt er twee keer gecollecteerd om de kosten te dekken. In de pauze zijn consumpties tegen betaling verkrijgbaar. De middag begint om 13.30 uur en is rond 16.30 uur afgelopen. Parkeertip: Stadhuis, Burg. Berghuisplein, op ca. 10 min. loopafstand van de Bovenkerk. Zie voor meer info de vernieuwde website: www.psalmezangdag.nl.

COGG-CONFERENTIE:

De vrijheid van christelijk onderwijs loopt gevaar!

Datum: 29 maart 2017.

Plaats: De Aker Putten

Tijd: 13.45 uur: inloop.

Programma: 14.00 uur tot 18.30 uur.

Sprekers: prof.dr.F.L. van Lieburg, prof.dr.A.de Muynck en dr.R.Bisschop.

Aanmelden: I.A.Kole, secr.: i.a.kole@hetnet.nl. 0182-362588.

Entree: 5 euro.

AVGG

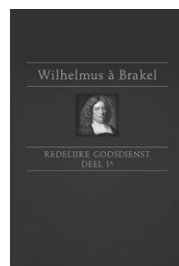
D.V. zaterdag 1 april 2017 organiseert de Adoptievereniging Gereformeerde Gezindte (AVGG) haar halfjaarlijkse landelijke bijeenkomst in de congreszaal van Driestar Educatief, Burgemeester Jamessingel 2 te Gouda. Deze samenkomst wordt om 14.00 uur geopend en om 16.30 uur afgesloten.

De lezing wordt verzorgd door ds. J. van Amstel over het onderwerp 'adoptie: onder je kruis vandaan lopen?' Ds. J. van Amstel is emeritus-predikant van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Na de pauze is er volop gelegenheid tot het stellen van vragen.

Zowel leden als belangstellenden zijn heel hartelijk welkom.

Neemt u voor vragen over deze bijeenkomst en/of de Adoptievereniging Gereformeerde Gezindte vrijblijvend contact op met de secretaris van de vereniging, de heer J.C. Alderliesten, telefoonnummer 0180 - 520232 of stuur een e-mail naar: info@avgg.nl. Zie ook onze website: www.avgg.nl

BOEKBESPREKINGEN

Wilhelmus à Brakel, Redelijke Godsdienst deel 1B, gebonden, 607 blz., € 49,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-6278-8169. Deel 1B (hoofdstuk 30 t/m 43) van het bekende boek van Wilhelmus à Brakel

'Redelijke Godsdienst' in hertaalde vorm bevat veel goede zaken. Dr. Jan van de Kamp heeft een kerkhistorische inleiding geschreven. Ook in dit deel treffen we het

structuuroverzicht Redelijke Godsdienst aan. In deel 1B komt aan de orde: roeping, wedergeboorte, geloof, de kenmerken van het zaligmakende geloof, rechtvaardiging, aanneming tot kinderen, geestelijke vrede, geestelijke vreugde, de verzegeling door de Heilige Geest en door de sacramenten, de Heilige Doop, het Heilig Avondmaal, de deelname aan het Heilig Avondmaal: voorbereiding, bediening en nabetrachting, gelovig leven uit Gods beloften en waarschuwend onderwijs. Van harte aanbevolen.

'Rabbi' John Duncan, De nodiging van de grote Gastheer, Avondmaalsoverdenkingen, 73 blz., gebonden, € 9,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-0290-1061. Duncan leefde van 1796-1870.

Deze Schotse predikant kende uitnemend Hebreeuws en andere oosterse talen en heeft als zendeling gewerkt onder de Joden in het Hongaarse Budapest en in het Italiaanse Livorno. Meer dan twintig jaar

heeft hij aan de predikantenopleiding in Edinburgh Hebreeuws gedoceerd. Vandaar dat hij 'rabbi' genoemd werd. In dit boekje zijn zes toespraken opgenomen die hij hield vóór de bediening van het Heilig Avondmaal en de zes bijbehorende toespraken die hij hield na de bediening van het sacrament.

W.B. Kranendonk, Ook dat was Rotterdam, Het leven van bevindelijk gereformeerden (1945-1970), gebonden, 246 blz., € 24,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978-94-6278-5946.

De auteur is erin geslaagd een goed portret te tekenen van het kerkelijk

en dagelijks leven van bevindelijk gereformeerden in Rotterdam in de periode 1945-1970. Van het kerkelijk leven in Rotterdam is helaas weinig overgebleven. Er wordt ook aandacht gegeven aan de Chr. Geref. Kerken in Rotterdam. Foto's van onder meer prof. G. Wisse, ds. H. Visser, ds. H. van Leeuwen, ds. M.C. Tanis en ds. H.C. van der Ent kwamen we tegen. Wie belangstelling heeft voor het verleden van Rotterdam kan in dit boek goed terecht.

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. dinsdag 21 maart 2017. Kopij graag binnen donderdag 9 maart.

Ontmoetingsdag Bewaar het Pand

D.V. zaterdag 22 april 2017 in de CGK van Werkendam. In verband met de 500 jarige herdenking van de Reformatie zal gesproken worden over: Reformatie van de kerk, reformatie van de leer, reformatie van het gezin en reformatie van het leven. Op het moment dat ik dit schrijf zijn de sprekers bekend: Ds. A.A. Egas, ds. K. Hoefnagel, ds. A.J.T. Ruis en ds. K. Visser.

Ambtsdragers bijeenkomst

Op D.V. zaterdag 11 maart 2017 zal er weer een ambtsdragers bijeenkomst worden gehouden voor (oud) ambtsdragers uit de CGK en HHK. De predikanten ds. P. den Butter (emeritus predikant, Veenendaal) en ds. H. Zweistra (emeritus predikant, Urk) hopen ieder een inleiding te houden over het onderwerp "Hemel en hel in prediking en pastoraat". Deze ambtsdragers bijeenkomst, waarvoor een ieder hartelijk wordt uitgenodigd, zal worden gehouden van 10.00 uur tot 13.00 uur in het kerkgebouw van de HHG Werkendam, aan de Sigmondstraat 1, te Werkendam. Vanaf 09.30 uur staat de koffie/thee voor u klaar.

AvH

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting Bewaar het Pand.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 24,- per jaar. Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 25,-per jaar. Advertentietarieven op aanvraag.

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

Uitnodiging

Alle echtparen die tot de doelgroep van de Reformatische vereniging voor ongewild kinderloze echtparen behoren, worden hartelijk uitgenodigd voor onze bijeenkomst op D.V. zaterdag 8 april 2017 in de Bethlehemkerk, Oudelandseweg 50 te Woerden. Inloop 13.45 uur, opening 14.15 uur.

Hartelijk welkom!

De Heilige doop

betekenis en waarde voor kinderloze echtparen

Wilt u vrijblijvend de vernieuwde Nieuwsbrief ontvangen?
Vraag deze gratis aan via info@revoke.nl

Revoke
Informatieve werkgroep van Orgeweld Kinderen en Gezinnen

Voor informatie en aanmelden kijk op www.revoke.nl, mail naar aanmelden@revoke.nl of bel 06 - 811 833 69.

Begravenisonderneming de Jongh

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van alleen begravenissen

Hardinxveld-Giessendam	Dordrecht e.o.	Waardenburg
0184 - 61 11 54	078 - 641 27 40	0418 - 65 20 39

Dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

H. de Jongh, D.D.E. Meliester, M.K. Ligthart, A.J. van Lieburg

www.begravenisondernemingdejongh.nl

HARKES
Begravenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

VAN STAVEREN
begravenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Vraag vrijblijvend het boekje "Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

100 MILJOEN MENSEN

Als je Duits spreekt, kun je met ongeveer honderd miljoen mensen communiceren in hun eigen taal. De moeite waard dus om jongeren warm te maken voor dit prachtige vak!
Volg onze christelijke lerarenopleiding Duits en gun jezelf deze persoonlijke vorming.
Want behalve een goede docent word je hier ook een echte pedagoog.

Open avond 21 maart

pedagogiek | pabo deeltijd

Open avond 23 maart

lerarenopleidingen voortgezet onderwijs | masters

www.driestar-hogeschool.nl

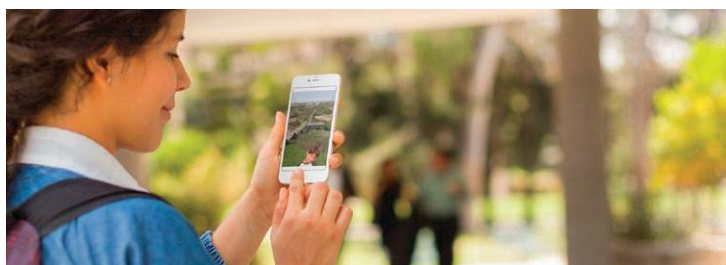
Driestar hogeschool

De SGP is een voluit christelijke partij. Dat levert soms strijd op. Tegen hen die heilig geloven in hun eigen ongelooft. Strijd ook tegen gewelddadige moslims.

Die strijd voert de SGP.

Vanuit een vast geloof. Vanuit gegronde hoop.
Vanuit een vurige liefde.

ONLINE CHRISTELIJKE LUISTERBOEKEN

VRAAG GRATIS DEMO AAN OP WWW.LUISTERCLUB.NL

